

5. Makarevych, O. P. (2001). *Psykhohohiya rehulyatsiyi povedinky osobystosti u skladnykh sytuatsiyakh*. [Psychology of the regulation of personality behavior in difficult situations]. Kyiv.
6. Makarevych, O. P. (1996). *Indyvydual'na povedinka viys'kovosluzhbovtiv u mizhosobystisnykh konfliktakh*. [Individual behavior of servicemen in interpersonal conflicts]. Kyiv.
7. Nikitina, O. S. (1981). *Vpevnenist' u svoiykh sylakh yak faktor dosyahnennya uspikhu*. [Confidence in one's abilities as a factor in achieving success]. Lutsk.
8. *Osobystisni kryzy studens'koho viku: Zb. nauk. Statey*. (2001). [Personal crises of student age: Collection of science of articles]. Lutsk.
9. Papucha, M. V., Krachkovska T. D. (2001). *Osobystist': rozvytok, sotsializatsiya, vykhovannya*. [Personality: development, socialization, education]. Nizhin.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАСЛОВ Валерій Сергійович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціокультурної діяльності «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців галузі «Культура і мистецтво».

ШЕТЕЛЯ Наталія Ігорівна – доктор педагогічних наук, доцент, ректор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради, заслужений працівник культури України.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців галузі «Культура і мистецтво».

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MASLOV Valery Serhiyovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Socio-Cultural Activities «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council.

Circle of scientific interests: professional training of «Culture and Art» specialists.

SHETELYA Nataliya Igorivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Rector of the Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council, Honored Worker of Culture of Ukraine.

Circle of scientific interests: professional training of «Culture and Art» specialists.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2023 р.

УДК 37.378

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.03.041

МОЗГАЛЬОВА Наталія Георгіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7857-7019>
e-mail: mozgaliovan@gmail.com

НОВОСАДОВА Анна Анатоліївна – викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6215-5759>
e-mail: ann_martinyuk97@ukr.net

ЛУЧЕНКО Олена Володимирівна – викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0788-0106>
e-mail: olena.luchenko@vspu.edu.ua

РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ У МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ТА ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

МОЗГАЛЬОВА Наталія Георгіївна, НОВОСАДОВА Анна Анатоліївна, ЛУЧЕНКО Олена Володимирівна. РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ У МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ТА ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Українська народна пісня є важливим засобом музично-естетичного та патріотичного виховання майбутніх викладачів мистецьких дисциплін. Адже, пісня через свою специфічну особливість і неповторність, шляхом цілеспрямованого і систематичного впливу допомагає формуванню світогляду, моральних якостей, духовної культури. У процесі навчання ставлення здобувачів освіти до української народної пісні повинно набувати якомога більшої естетичної орієнтації.

Визначено, українська народна пісня завжди була основною складовою культури народу. Саме в пісенній народній творчості зберігались характерні риси етносу – обряди, вірування, особливості мови та інші прояви національної самобутності. Оскільки, питання вивчення українських народних пісень визначення їх ролі для музично-естетичного та патріотичного виховання майбутніх викладачів мистецьких дисциплін є актуальним, воно потребує подальшого дослідження. У статті використано наступні методи дослідження: порівняльний, жанровий, стильовий, метод історичного аналізу.

Ключові слова: музично-естетичне, патріотичне виховання українська народна пісня, майбутні викладачі мистецьких дисциплін.

MOZGALYOVA Natalia Georgievna, NOVOSADOVA Anna Anatoliyivna, LUCHENKO Olena Volodymyrivna. THE ROLE OF UKRAINIAN FOLK SONGS IN MUSICAL, AESTHETIC AND PATRIOTIC EDUCATION OF FUTURE TEACHERS OF ARTS

One of the most famous and popular genres of musical art of Ukraine is the folk song – a treasury of human spirituality, covering the heart, mind, emotions and feelings. It reflects the worldview of the Ukrainian people, their aesthetic ideals

and moral and ethical values, the centuries-old experience of educating young people, because the younger generation is the future of our country, for which we are obliged to find the lost pages of history, in particular the song. The powerful potential of Ukrainian folk song creates conditions for the development of artistic consciousness, broadens one's horizons, and promotes the development of creative abilities. These and other conditions are the foundation of the professional activity of future presentations of artistic disciplines.

Ukrainian folk song is an important means of musical-aesthetic and patriotic education of future teachers of art disciplines. After all, the song, due to its specific feature and uniqueness, through purposeful and systematic influence, helps to form a worldview, moral qualities, and spiritual culture. In the process of learning, the attitude of students to the Ukrainian folk song should acquire as much aesthetic orientation as possible. It is clear that the Ukrainian folk song has always been the main component of the people's culture.

It was in the folk songs that preserved the characteristic features of the ethnic group – rites, beliefs, peculiarities of the language and other manifestations of national identity. Since the question of studying Ukrainian folk songs and determining their role for musical-aesthetic and patriotic education of future teachers of art disciplines is relevant, it needs further research. The following research methods are used in the article: comparative, genre, stylistic, historical analysis method.

Ukrainian folk song is an important means of musical-aesthetic and patriotic education of future teachers of art disciplines. Musical-aesthetic and patriotic education helps to perceive, understand and feel music more deeply, to be attentive to the surrounding world. An important tool is the Ukrainian folk song – part of the musical culture of the Ukrainian people, which reflects aesthetic, ethical, moral and value orientations. It is characterized by meaningfulness of life, great emotional saturation, vivid expressiveness. Constant communication with folk songs gives future teachers aesthetic pleasure, shapes their spiritual world, and develops emotional sensitivity.

Keywords: musical-aesthetic, patriotic education Ukrainian folk song, future teachers of artistic disciplines.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Підготовка фахівців мистецької галузі, здатних до естетичного виховання, творчої діяльності зумовлює потребу оновлення змісту, методів та форм сучасної освіти. Внутрішня синкретичність хореографічного та музичного мистецтва передбачає тенденцію їх єдності у педагогічній системі. В першу чергу це стосується духовного розвитку особистості, формування ціннісних орієнтирів. У контексті цього, актуалізується вивчення українських народних пісень, як багатого пласту культури, що акумулює риси національної самоідентичності, ментальності, свідомості, історичну ретроспективу вітчизняного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення українських народних пісень знайшло різностороннє обґрунтування у вітчизняній педагогічній думці. Ідею музично-естетичного виховання на основі української народної пісні відстоювали видатні українські педагоги, зокрема М. Драгоманов, Б. Грінченко, О. Духнович, М. Костомаров, В. Сухомлинський, О. Огієнко, М. Стельмахович, К. Ушинський та митці В. Верховинець, І. Котляревський, М. Леонтович, Г. Сковорода, Л. Українка, І. Франко та інші. Значний внесок у розробку даного питання зробили українські вчені О. Олексюк, Ю. Руденко, О. Смоляк, В. Сухомлинський, Л. Хлебнікова та інші. Заслужують на увагу розроблені концепції реформування мистецької освіти та музичного виховання в Україні, в яких українській народній пісні надається провідного значення (І. Зязюн, Л. Масол, О. Лобова, Н. Миропольська, О. Олексюк, Г. Шевченко, В. Шульгіна та інші.).

Мета статті – дослідити роль української народної пісні у музично-естетичному та патріотичному вихованні майбутніх викладачів мистецьких дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із найбільш відомих і популярних жанрів

музичного мистецтва України є народна пісня – скарбниця людської духовності, що охоплює серце, розум, емоції і почуття. В ній відображується світогляд українського народу, його естетичні ідеали та морально-етичні цінності, багатовіковий досвід виховання молоді, адже підрастаюче покоління – це майбутнє нашої держави, для якого ми зобов'язані знаходити втрачені сторінки історії, зокрема пісенної. Потужний потенціал української народної пісні створює умови розвитку художньої свідомості, розширює кругозір, сприяє розвитку творчих здібностей. Ці та інші умови є фундаментом професійної діяльності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін.

Відповідно до державних документів Законів України «Про освіту» (1991), «Про середню освіту» (2000), «Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст.» (2002), основним завданням освіти визначено всебічний розвиток людини як особистості і найвищої цінності суспільства. До її головних завдань належить й естетичний розвиток, що передбачає збагачення культурного потенціалу здобувачів освіти на основі культурно-історичних та естетичних надбань українського народу, його культури, цінностей і традицій.

Зазначимо, що музично-естетичне та патріотичне виховання впливає на розвиток майбутніх викладачів різнопланово, збагачує досвід, розвиває здібності, вдосконалює діяльність. Широке використання народної пісні у музично-естетичному та патріотичному вихованні майбутніх викладачів мистецьких дисциплін підвищує рівень їх музичного сприймання, яке стає більш осмисленим, емоційним, що виявляється в стійкій, постійній увазі до занять, намаганні більше дізнатися про творчість різних композиторів, частіше слухати народну музику. Вивчення народної пісні розкриває перед студентами невичерпні можливості українського таланту, виховує любов і повагу до своєї землі, гордість за свій народ.

Проблема розвитку музично-естетичного та патріотичного виховання має багатовікову історію. Вона привертала увагу багатьох великих філософів, педагогів і психологів. В наш час вченими і педагогами-новаторами накопичено чималий досвід, який необхідно використати у підготовці освітян. Так, А. Кузьмінський та В. Омеляненко вважають, що «естетичне виховання» – це сукупність дій вихователя і вихованців у ході їхньої діяльності, які забезпечують формування естетичної культури особистості [4, с. 277]; О. Дубасенюк – педагогічний процес взаємодії педагога та учнів, спрямований на формування естетичної культури та розвиток естетичного ставлення особистості до життя, набуття здатності до творчої діяльності за законами краси [1, с. 352]; М. Фіцула – складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на формування здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини [11, с. 315]. На основі цих визначень виокремимо найбільш суттєві ознаки музично-естетичного розвитку: здатність відчувати, сприймати і розуміти прекрасне; залучати до художньої діяльності; розвивати естетичні здібності, погляди, почуття.

Вчені наголошують, що музично-естетичний розвиток необхідно здійснювати крізь призму української народної пісні. За свідченням М. Ляшко, «У галузі музично-естетичного виховання, його змісту, форм і методів українським народом накопичено чималий досвід – діяльність провідних музикантів-педагогів, видатних композиторів, громадських діячів, літераторів, музикознавців, музикантів-виконавців та інших провідних фахівців української культури» [2, с. 171].

Наголосимо, що музично-естетичне виховання майбутніх викладачів мистецьких дисциплін є довготривалим і складним процесом, воно тісно пов'язано з культурним життям суспільства. Адже, з одного боку, відображає музичний прогрес, а з іншого, – стимулює культурний розвиток нації, активно впливає на створення нових духовних цінностей, є основою формування особистості майбутнього викладача мистецьких дисциплін.

На думку Ю. Юцевича, музично-естетичне виховання – це сфера залучення членів суспільства до музичної культури, цілеспрямований розвиток музичних здібностей особистості, виховання цілісного відчуття, переживання і розуміння образного змісту музичних творів, засвоєння суспільно-історичного досвіду музичної діяльності, спрямований на формування і розвиток засобами мистецтв естетичних почуттів, переживань, понять, інтересів, потреб, смаків, оцінок, образного мислення, творчих здібностей, гуманістичного ставлення до навколишнього життя і мистецтва [14, с. 11].

Як зазначає Л. Масол, музично-естетичне виховання сприяє розвитку загальної культури осо-

бистості, яка є адекватною реаліям та вимогам сучасного інформаційного суспільства. Воно оптимізує опанування естетичних понять, напрацювання естетичних вмінь, допомагає спрямувати інтереси, потреби, розвиває здібності завдяки спілкуванню з творами мистецтва [6, с. 14]. Важливими є слова В. Сухомлинського: «Емоційність природи, властива морально і естетично вихованій людині, виражається в тому, що серце стає сприйнятливим до доброго слова, повчання, поради, напуття. Якщо ви хочете, щоб слово вчило жити, щоб ваші вихованці прагнули до добра, – виховуйте тонкість, емоційну чуйність юного серця. Серед численних засобів впливу на юне серце важливе місце належить музиці» [9, с. 432].

На думку Л. Копаниці, народну пісню не можна визнати єдиним жанром. Адже термін «народна пісня» декілька значень. Усі разом різновиди фольклорної пісенності утворюють поетичний рід, який складається з пісень обрядових і позаобрядових, жіночих і чоловічих, соціально-побутових, жартівливих, танечних, пісень літературного походження і власне ліричних – пісень про кохання і родинне життя [3]. У зв'язку з цим, бажано знайти здобувачів освіти з українськими народними піснями різних жанрів. Так, дитячі народні пісні не лише розважають, а й збагачують студентів духовно, формують такі якості як доброта, відчуття краси, уважне ставлення до навколишнього світу. Дитячі українські народні пісні можна також інсценізувати, насамперед певними рухами. Це стосується жартівливих пісень: «Два півники», «Танцювали миші», «Веселі гуси», «Грицю, Грицю, до роботи», «Ой, є в лісі калина» тощо.

Важливе значення у музично-естетичному вихованні мають колискові пісні. Вони є першим художньо-оформленим зверненням до дитини. Часто персонажами колискових стають тварини, зокрема котик. Прикладом цього можуть слугувати колискові «Котику сіренький», «Котик волохатий», «Ой ну, коту, коточок». Слід відзначити педагогічне значення колискових пісень. З перших днів життя дитина слухає материнську мелодію, що сприяє розвитку її музичних здібностей. Саме це сприяє розвитку естетичних почуттів, моральних якостей, таких як чуйність, доброта. Вивчення колискових пісень корисне і для формування співацьких навичок.

Важливе значення для музично-естетичного виховання викладачів мистецьких дисциплін має вивчення пісень родинно-побутового, жартівливого характеру – «Зелена й дубривонька», «Стоїть дуб зелений», «А вчора з вечора», «Ой у полі три криниченьки», «Ой гиля, гиля, гусінь, на став», «В кінці греблі шумлять верби, що я насадила».

Враховуючи сучасну ситуацію нашої країни, вагомою є підтримка патріотичного духу, адже саме він надає нам сили до боротьби. Тому патріотичне виховання є пріоритетним напрямком роботи

закладів вищої освіти. Дієвим засобом формування патріотичних цінностей майбутніх викладачів мистецьких дисциплін є українська народна пісня. В ній відбито найкращі риси та морально-патріотичні якості українця. В українській народній пісні знайшли своє відображення високі моральні якості та чесноти, мужність та героїзм, повага до інших. Тому дуже важливо відродити й впровадити в навчально-виховний процес кращі зразки патріотичної народно-пісенної творчості. Процес залучення майбутніх викладачів мистецьких дисциплін до української народної пісні має забезпечити зв'язок навчального матеріалу з життям та практикою.

Відомі педагоги, митці, вчені неодноразово відзначали важливість патріотичного виховання. В наш час в державних документах патріотичному вихованню надається належна увага. Так, у Концепції державної цільової соціальної програми патріотичного виховання населення на 2013–2017 роки зазначається, що актуальність патріотичного виховання зумовлюється процесом формування в Україні єдиної політичної нації. Патріотичне виховання населення спрямоване на забезпечення соборності, цілісності нашої країни, що є серцевиною української національної ідеї. Наголошується, що європоцентричність, інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, активний громадський рух пов'язані з проявом глибоких патріотичних почуттів, розуміння історії, культури України сучасними очима. Заклади вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства мають пріоритетну мету, яка стосується виховання патріотизму як основи світогляду здобувачів освіти, їх ставленню до рідної країни, толерантного відношення до інших націй та народів, посиленню любові до України, мови, збереженню матеріальних і духовних святинь.

Світоглядні позиції Г. Сковороди носять патріотичний і релігійно-філософський характер. Міркуючи про віру, патріотизм, любов, мораль, щастя, видатний філософ визначає сенс людського життя. Тема патріотизму є основною у творчості Т. Шевченка, який завжди критикував псевдопатріотів, які «деруть шкуру з власного народу і п'ють його соки», прикриваючись нібито любов'ю до людей і турботою про його блага. Поет всю свою творчість присвятив проблемам патріотизму та народній боротьбі за свободу. Відомим гаслом Т. Шевченка є вислів «любіть Україну, як матір». Ця ідея є глибоко особистісною і ґрунтується на патріотичній ідеї українського народу, закладеній в його ментальності. «Саме з патріотичної любові до рідної землі виникає шевченківська філософія пробудження людської гідності, смутку-жалю знівченого життя, сили протесту і бунтарства» – зазначає Н. Радчук [7, с. 346]. Н. Майборода, розглядає патріотичне виховання засобами мистецтва як динамічний процес становлення особистості як суб'єкта мистецької діяльності, спрямований

на вироблення комплексної системи патріотичних цінностей, емоційно-позитивного ставлення до Батьківщини, усвідомлення особистої відповідальності перед близькими людьми та народом, життєтворчої самореалізації у сфері народно-мистецької спадщини українського народу [5, с. 29–33].

Патріотичне виховання має свої особливості на різних етапах розвитку особистості. Відтак, період навчання у закладі вищої освіти є сприятливішим для формування патріотичних якостей особистості. Сучасні науковці пропонують багато форм і методів патріотичного виховання здобувачів освіти. Серед них круглий стіл «Патріотизм – потреба чи обов'язок?», «Відродження мистецької минушини – запорука творення сучасної патріотично налаштованої нації», «Національна спрямованість як домінанта патріотичного виховання дітей у спадщині В. Сухомлинського», дискусії «Університети патріотизму», «Сім'я – берегиня традицій і звичаїв нашого народу», «Міцна родина – міцна Україна», «Роль сім'ї у патріотичному вихованні дітей», «Мистецтво – стежка до формування патріотів української нації», мистецькі проекти ««Відомі й невідомі сини українського народу», «А ми тую козацьку славу підіймемо», «Народна пісня та танець» та інші.

Великого значення для патріотичного виховання майбутніх викладачів мистецьких дисциплін мають козацькі пісні. Серед найбільш відомих козацьких пісень відзначимо: «Ой на горі та жінці жнуть», «Їхав козак за Дунай», «Пісня Чорноморських козаків», «Пісня про Данила Нечая», «Пісня про козака Мороза», «Понад морем, Дунаєм» [10].

Важливе місце займають стрілецькі пісні, які були створені в легіоні Українських січових стрільців 1914-1918 під час національно-визвольної боротьби. Вони поділяються на маршово-бойові, любовні й жартівливі. Стрілецькі пісні присутні в хорових і сольних обробках низки українських композиторів. Найбільш відомим є гімн Січових стрільців – «Ой у лузі червона калина» та пластунська пісня, гімн «Ордену Залізної Остроги» – «Не сміє бути в нас страху» [8].

Для патріотичного виховання майбутніх викладачів мистецьких дисциплін та формування їх естетичної культури необхідно вивчати повстанські пісні – пісні Української повстанської армії. Вони присвячені національно-визвольній боротьбі першої половини ХХ століття. Повністю записано і збережено біля 600 повстанських пісень, не враховуючи їх різні варіації. Тематика повстанських пісень є різною: марші, гімни, історичні, жартівливі та інші.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Українська народна пісня є важливим засобом музично-естетичного та патріотичного виховання майбутніх викладачів мистецьких дисциплін. Музично-естетичне та патрі-

отичне виховання допомагає глибше сприймати, розуміти і відчувати музику, уважно ставитись до навколишнього світу. Важливим засобом є українська народна пісня – частина музичної культури українського народу, що відображає естетичні, етичні, моральні та ціннісні орієнтації. Їй притаманна життєва змістовність, величезна емоційна насиченість, яскрава образна виразність. Постійне спілкування з народною піснею дарує майбутнім педагогам естетичну насолоду, формує їх духовний світ, розвиває емоційну чутливість.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дубасенюк О. А. Практикум з педагогіки. 2-е вид., доп. і перероб. Житомир, 2002. 488 с.
2. Ляшко М. П. Музично-естетичне виховання як один з найважливіших факторів формування духовної культури особистості засобами фольклору. Молодий вчений. № 12 (52) грудень, 2017. С. 171–174.
3. Копаниця Л. М. Типологія жанру і принципи аналізу пісенного тексту. Science and Education a New Dimension. Philology, VII(58), Issue: 194, 2019. С. 41–45
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка. Київ: Знання-Прес, 2003. 418 с.
5. Майборода Н. О. Патріотичне виховання засобами мистецтва вихованців сільських навчально-виховних комплексів. Умань. 2016. С. 176–181.
6. Масол Л. М. Програма Мистецтво. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 32 с.
7. Радчук Н. І. Роль пісні військово-патріотичному вихованні козачат. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Київ, 2014. № 7 (41). С. 346–354
8. Стрільські пісні. НАН України. Інститут народознавства; Упоряд. О. Кузьменко; Наук. ред. Р. Кирчів; Відп. ред. С. Павлюк. Львів, 2005. 640 с.
9. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти тт. Т. 1. Київ: Радянська школа, 1976. 654 с.
10. Правдюк О. Нові записи повстанських пісень. 1994. № 1. С. 51–56.
11. Потебня О. Слово та міф. Київ: Правда, 1989. 624 с.
12. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Академія, 2000. 544 с.
13. Штремель С. Естетичне виховання дошкільників засобами музичного мистецтва. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск №52, 2015. 211 с.
14. Юцевич Ю. Є. Музика. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 352 с.

REFERENCES

1. Dubaseniuk, O. A. (2002). *Praktykum z pedahohiky*. [Workshop on pedagogy]. Zhytomyr.
2. Kopanytsia, L. M. *Typolohiia zhanru i pryntsyipy analizu pisennoho tekstu*. [Genre typology and principles of song text analysis].
3. Liashko, M. P. (2017). *Muzychno-estetychne vykhovannia yak ody z naivazhlyvishykh faktoriv formuvannia dukhovnoi kultury osobystosti zasobamy folkloru*. [Musical and aesthetic education as one of the most important factors in the formation of the spiritual culture of an individual by means of folklore].

4. Kuzminskyi, A. I. (2003). *Pedahohika*. [Pedagogy]. Kyiv.
5. Maiboroda, N. O. (2016). *Patriotychnе vykhovannia zasobamy mystetstva vykhovantsiv silskykh navchalno-vykhovnykh kompleksiv*. [Patriotic education of students of rural educational complexes by means of art]. Uman.
6. Masol, L. M. (2005). *Prohrama Mystetstvo*. [Art program]. Kyiv.
7. Radchuk, N. I. (2014). *Rol pisni viiskovo-patriotychnomu vykhovanni kozachat*. [The role of song in military-patriotic education of Cossacks. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies]. Kyiv
8. O. Kuzmenko (2005). *Striletski pisni*. [Shooting songs]. Lviv.
9. Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Vybrani tvory: v 5-ty tt*. [Selected works]. Kyiv.
10. Pravdiuk, O. (1994). *Novi zapysy povstanskykh pisen*. [New recordings of rebel songs]. Kyiv.
11. Potebnia, O. (1989). *Slovo ta mif*. [Word and myth]. Kyiv.
12. Fitsula, M. M. (2000). *Pedahohika*. [Pedagogy]. Kyiv.
13. Shtremel, S. (2015). *Estetychne vykhovannia doshkilnykiv zasobamy muzychnoho mystetstva*. [Aesthetic education of preschoolers by means of musical art]
14. Yutsevych, Yu. Ie. (2003). *Muzyka. Slovnyk-dovidnyk*. [Music. Dictionary-reference]. Ternopil.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МОЗГАЛЬОВА Наталія Георгіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Наукові інтереси: музична педагогіка та виховання.

НОВОСАДОВА Анна Анатоліївна – викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Наукові інтереси: методика музично-теоретичних дисциплін.

ЛУЧЕНКО Олена Володимирівна – викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Наукові інтереси: музична педагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MOZGALYOVA Natalia Georgievna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Musicology, Instrumental Training and Choreography of Vinnytsia State Pedagogical University. M. Kotsyubynsky.

Circle of scientific interests: musical pedagogy and education.

NOVOSADOVA Anna Anatoliivna – Lecturer of the Department of Musicology, Instrumental Training and Choreography of Vinnytsia State Pedagogical University. M. Kotsyubynsky.

Circle of scientific interests: methodology of music-theoretical disciplines.

LUCHENKO Olena Volodymyrivna – Teacher of the Department of Musicology, Instrumental Training and Choreography of Vinnytsia State Pedagogical University named after M. Kotsyubynskyi.

Circle of scientific interests: music pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2023 р.